

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

27.01.2010

м.Київ

№ 13

Регіональні зміни клімату в Україні
на фоні глобальних кліматичних процесів

Заслухавши та обговоривши наукову доповідь директора Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту НАН та МНС України доктора географічних наук В.І.Осадчого “Регіональні зміни клімату в Україні на фоні глобальних кліматичних процесів”, Президія НАН України відзначає, що проблема змін клімату належить до найважливіших глобальних викликів ХХІ століття і пріоритетів міжнародних відносин. Вона виходить далеко за межі чисто наукового питання і є комплексною міждисциплінарною проблемою, що охоплює всі ключові аспекти сталого розвитку – екологічні, економічні та соціальні.

Особливу стурбованість викликає висока швидкість глобального потепління, що спостерігається протягом останніх десятиріч. Зміни клімату багатогранні і проявляються, зокрема, в зміні частоти та інтенсивності кліматичних аномалій і екстремальних погодних явищ. Існує значна ймовірність того, що протягом нинішнього століття динаміка цих змін значно прискориться.

Очікувані зміни клімату неодмінно вплинуть на життя людей, стан тваринного і рослинного світу в усіх регіонах планети, а в деяких з них спричинять реальну загрозу благополуччю і навіть життю людей, а також сталому розвитку. Зазначені фактори визначають необхідність враховувати зміни клімату як один з ключових довгострокових факторів національної безпеки України і висувають проблему глобальних змін клімату в її національному і міжнародному вимірах до ряду пріоритетів політики держави.

Наслідки змін клімату проявляються на глобальному, національному та регіональному рівнях. Глобальні зміни клімату потребують завчасного формування всебічного і виваженого підходу держави до проблем клімату і суміжних питань на основі комплексного наукового аналізу всіх факторів. Тому вирішення проблеми зниження природних ризиків, адаптації економіки до нових кліматичних умов набуває пріоритетного значення на сучасному етапі розвитку України.

Проведені фахівцями установ НАН України протягом останніх років кліматичні дослідження дозволили встановити причинно-наслідкові зв'язки складових кліматичної системи, в яких розвиваються фізичні, хімічні та біологічні процеси, що впливають безпосередньо на клімат. Обґрунтовано механізми формування окремих складових кліматичної системи, показано роль кліматоутворюючих факторів, досліджено просторово-часові закономірності розподілу кліматологічних показників, що формують сучасний клімат України. Детально проаналізовано річний перебіг та повторюваність стихійних метеорологічних явищ по всіх областях України, встановлено їх тривалість та залежність від багатьох факторів, насамперед від відповідних синоптичних ситуацій. Розпочалося впровадження сучасних методів та технологій отримання й обробки супутникової метеорологічної інформації для вирішення прогностичних завдань.

На основі отриманих результатів наукових досліджень із зазначеної проблематики фахівці установ Відділення наук про Землю НАН України розробили проект концепції Державної цільової науково-технічної програми комплексних досліджень клімату України (Кліматичної програми України) на 2011-2015 роки, який надіслано на розгляд та погодження до відповідних міністерств і відомств України. Розпочата робота над проектом зазначеної державної програми.

Разом з тим Президія НАН України відзначає необхідність активізувати проведення наукових досліджень, спрямованих на розроблення прогнозу регіонального клімату України та виявлення подальшої динаміки кліматичних параметрів під впливом глобальних кліматичних змін, вивчення впливу зміни клімату на соціально-економічну та екологічну ситуацію в Україні, розроблення рекомендацій щодо адаптації до зміни клімату окремих галузей економіки: сільського господарства, транспорту, енергетики, водного господарства тощо. Це, в свою чергу, потребує подальшого удосконалення методів моніторингу, прогнозування, оцінки ризику, введення в оперативну практику інформаційно-аналітичних систем попередження та інформування органів управління та населення з питань виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

Президія НАН України постановляє:

1. Наукову доповідь директора Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту НАН та МНС України доктора географічних наук В.І. Осадчого "Регіональні кліматичні зміни в Україні на фоні глобальних кліматичних процесів" взяти до відома.

2. Основними напрямками наукових досліджень установ НАН України з проблеми кліматичних змін в Україні, спричинених глобальними кліматичними процесами, вважати такі:

- дослідження клімату України в минулі геологічні та історичні епохи;

- міждисциплінарні дослідження, спрямовані на виявлення можливих зв'язків формування клімату з процесами, що визначають його багаторічні коливання, а саме: геодинамічними процесами, земним магнетизмом, сонячною активністю тощо;

- вивчення механізмів формування мінливості кліматичної системи України з метою кількісної оцінки природної та антропогенної складових зміни клімату;

- впровадження статистичних та чисельних глобальних та регіональних моделей для побудови проєкцій регіонального клімату України в XXI ст.;

- розвиток методологічних підходів та оцінка можливих соціально-економічних і екологічних наслідків кліматичних змін та розроблення практичних рекомендацій щодо адаптації до них і формування політики управління ризиками, пов'язаними зі зміною клімату;

- розроблення практичних рекомендацій щодо стратегії реагування на вплив зміни клімату на економіку, стан навколишнього середовища, соціальні умови і стан здоров'я населення в Україні;

- удосконалення системи спостережень за кліматом, стихійними гідрометеорологічними явищами, моніторингу за вмістом кліматоактивних домішок в атмосфері (парникові гази, аерозолі);

- впровадження технологій дистанційного отримання даних для визначення кліматичних характеристик, у тому числі на основі супутникових даних;

- розроблення та впровадження сучасних систем прогнозування стихійних гідрометеорологічних явищ на основі використання супутникової інформації та чисельного моделювання.

Відділенням НАН України, установи яких займаються цією тематикою, протягом I кварталу 2010 року скоригувати свої тематичні плани науково-дослідних робіт згідно з зазначеними напрямками.

3. Відділенню наук про Землю НАН України (академік НАН України В.М.Шестопапов):

3.1 Підготувати і подати у встановленому порядку до Президії НАН України:

- у III кварталі 2010 року – попередню версію прогнозу регіональних кліматичних змін в Україні до 2015 року на основі статистичного моделювання та методичних рекомендацій щодо оцінки можливого впливу кліматичних змін на різні галузі економіки;

- у IV кварталі 2010 року – рекомендації для зацікавлених міністерств і відомств України щодо адаптації галузей промисловості, водного господарства та житлово-комунального сектору до регіональних змін клімату з метою мінімізації їх можливих негативних наслідків;

- у IV кварталі 2010 року з метою розгляду та затвердження – рукопис тематичного атласу "Клімат та водні ресурси України".

3.2 Протягом 2010 року розробити і реалізувати перспективний план заходів щодо розширення міжнародного співробітництва установ НАН України з проблем змін клімату.

3.3 Разом з Відділенням економіки НАН України (академік НАН України Е.М.Лібанова) та Відділенням загальної біології НАН України (академік НАН України В.В. Моргун) підготувати і подати до Президії НАН України:

- у I кварталі 2010 року – пропозиції щодо прискорення затвердження Кабінетом Міністрів України проекту Концепції Державної цільової науково-технічної програми комплексних досліджень клімату України (Кліматичної програми України) на 2011-2015 роки;

- у шестимісячний термін після затвердження Концепції – проект Державної цільової науково-технічної програми комплексних досліджень клімату України (Кліматичної програми України) на 2011-2015 роки.

- до 1 квітня 2010 року – пропозиції щодо доцільності послідовної розробки проектів Національної кліматичної стратегії України та відповідного плану дій.

4. Координаційній раді з проблем, пов'язаних з Рамковою конвенцією Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та Кіотським протоколом до неї (академік НАН України А.Г. Наумовець):

4.1 Продовжити роботу щодо координації наукових досліджень установ НАН України із зазначеної проблеми з метою підготовки науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій для владних структур держави щодо забезпечення виконання Україною зобов'язань, передбачених Кіотським протоколом до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату.

4.2 Разом з Державною гідрометеорологічною службою МНС України підготувати та провести протягом 2010 року заплановану міжнародну конференцію «Регіональні кліматичні зміни на фоні глобальних процесів потепління».

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Б.Є.Патон

Головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.Г.Загородній